

Obsah

Úvod.....	9
1 Definice	13
1.1 Drogová epidemiologie.....	13
1.2 Drogy	14
1.2.1 Dělení drog	14
1.2.1.1 Podle vzniku	15
1.2.1.2 Podle typu (psychoaktivního) působení a chemického složení	15
1.2.1.3 Podle stupně společenské nebezpečnosti.....	15
1.3 Zne/užívání (ab/usus) drog.....	17
1.3.1 Vývojové stupně zne/užívání drog	18
1.3.1.1 Stádia užívání, vedoucí k závislosti	18
1.3.1.2 Vývojové stupně abusu psychotropních látek v perspektivě věku jedince	19
1.4 Rizika / škodlivé důsledky zne/užívání drog	20
1.4.1 Zdravotní rizika	20
1.4.1.1 Individuální (interní).....	20
1.4.1.1.1 Přímá.....	20
1.4.1.1.2 Nepřímá.....	20
1.4.1.2 Populační (externí)	21
1.4.2 Rizika kriminální povahy.....	21
1.4.2.1 Primární drogové trestné činy	21
1.4.2.2 Sekundární drogové trestné činy	21
1.4.2.2.1 Páchání trestných činů pod vlivem drog.....	22
1.4.2.2.2 Páchání trestných činů za pomoci drog.....	22
1.4.2.2.3 Páchání trestných činů za účelem obstarání prostředků na drogy	22
1.4.2.2.4 Násilné, zastrašující a korumpující chování obchodníků s drogami	22
1.4.2.2.5 Hospodářská kriminalita a korupce.....	22
1.4.3 Ekonomické škody	23
1.4.3.1 Náklady na nemoc – nástroj vyjádření společenské zátěže.....	23
1.4.3.2 Přehled metodologie.....	23
1.4.3.3 Typy nákladů v COI studiích.....	25
1.4.3.4 COI studie v České republice.....	26
1.4.3.5 Výsledky COI studie v ČR pro rok 1998	27
2 Použití standardních epidemiologických indikátorů v drogové epidemiologii	29
2.1 Indikátory na incidenční bázi	29
2.1.1 Incidence užívání drog.....	29
2.1.2 Incidence požadavků o léčbu/službu (First Treatment Demand)	29
2.1.3 Mortalita	29
2.1.3.1 Přímá drogová úmrtí.....	30
2.1.3.2 Nepřímá drogová úmrtí (jiná úmrtí za přítomnosti drogy).....	31
2.1.4 Specifická mortalita	31
2.1.5 Incidence (krví přenosných) infekcí.....	31
2.2 Indikátory na prevalenční bázi	31
2.2.1 Celoživotní prevalence (užití drogy)	31
2.2.2 Prevalence současného užívání	31
2.2.3 Prevalence (drogové) závislosti.....	31

2.2.4	Prevalence problémového užívání.....	32
2.2.5	Prevalence využívání léčby / služeb.....	32
2.2.6	Vztahy mezi jednotlivými typy „drogové prevalence“.....	33
2.2.7	Komorbidity.....	33
3	Harmonizované klíčové indikátory EMCDDA a jejich interpretace.....	35
3.1	Průzkumy užívání nelegálních drog v populaci.....	36
3.1.1	Metodika.....	36
3.1.2	Možné interpretace pro praktické rozhodování o intervencích.....	37
3.2	Odhady prevalence problémového užívání drog.....	38
3.2.1	Nevhodné metody pro zjištění problémového užívání.....	38
3.2.2	Metody pro odhad prevalence problémového užívání drog v populaci.....	38
3.2.2.1	Multiplikační metody.....	38
3.2.2.2	Metoda zpětného záchytu (capture-recapture).....	39
3.2.2.3	Metoda multivariantních indikátorů.....	39
3.2.2.4	Metoda zpětné kalkulace.....	39
3.2.3	Možné interpretace pro praktické rozhodování o intervencích.....	39
3.3	Zájem o léčbu a/nebo specializované služby v souvislosti s užíváním drog (treatment demand).....	40
3.3.1	Metody zjišťování.....	41
3.3.2	Možné interpretace a vztahy.....	41
3.4	Úmrtí v souvislosti s drogami a mortalita uživatelů drog.....	41
3.4.1	Metody zjišťování.....	42
3.4.1.1	Možné interpretace.....	42
3.4.2	Specifická mortalita (úmrtí) uživatelů drog.....	42
3.4.2.1	Metody zjišťování.....	42
3.4.2.2	Možné interpretace.....	42
3.5	Infekční nemoci se vztahem k užívání drog.....	43
3.5.1	Podíl uživatelů drog na nových hlášených nálezích.....	43
3.5.1.1	Metody pro zjišťování.....	43
3.5.2	Prevalence a incidence mezi uživateli drog.....	43
3.5.2.1	Prevalence onemocnění (promítnost) mezi uživateli drog.....	43
3.5.2.2	Incidence onemocnění v populaci uživatelů drog.....	44
3.5.2.3	Metody pro zjišťování.....	44
3.5.3	Možné interpretace.....	44
4	Kvalitativní metody v drogové epidemiologii.....	45
4.1	Role kvalitativních metod.....	45
4.1.1	Formování designu kvantitativního výzkumu.....	45
4.1.2	Doplňování a kontrola kvantitativního výzkumu.....	46
4.1.3	Vyhledávání a výzkum skryté populace.....	46
4.1.4	Porozumění osobní zkušenosti a významu užívání drog.....	46
4.1.5	Porozumění sociálnímu kontextu užívání drog.....	46
4.1.6	Vývoj účinné intervence a politické strategie.....	47
4.2	Základní metody v kvalitativním drogovém výzkumu.....	47
4.2.1	Etnografie a zúčastněné pozorování.....	47
4.2.2	Přímé pozorování.....	48
4.2.3	Kvalitativní interview.....	48
4.2.3.1	Studie klíčových informátorů.....	48
4.2.3.2	Ohniskové skupiny (focus groups).....	48
4.2.3.3	Systematické přístupy ke kvalitativním interview.....	49

4.2.3.4	Analýzy (sociálních) sítí.....	49
4.3	Výhody a omezení kvalitativních metod.....	49
5	Přehled metod drogové epidemiologie.....	51
6	Drogová politika	53
6.1	Postoje k užívání „nelegálních drog“ v novodobé historii.....	54
6.2	Složky drogové politiky	55
6.2.1	Prevence	55
6.2.1.1	Primární prevence	55
6.2.1.2	Sekundární prevence	56
6.2.1.3	Terciární prevence.....	56
6.2.2	Represe.....	57
6.2.2.1	Prohibice.....	57
6.2.2.2	Regulace	57
6.3	Strategie v drogové politice	58
6.3.1	Potlačování nabídky drog	58
6.3.2	Snižování poptávky po drogách	58
6.3.3	Minimalizace rizik a škod z užívání drog (harm / risk reduction)	58
6.3.4	Kompatibilita jednotlivých strategií v drogové politice.....	59
6.4	Typy drogové politiky.....	59
6.4.1	Represivní model	59
6.4.2	Model minimalizace rizik a škod.....	60
6.3.3	Model kulturní integrace.....	60
6.5	Úrovně intervencí v drogové politice	60
7	Drogová situace v ČR na počátku nového tisíciletí – trendy podle drog.....	63
7.1	Souhrn.....	63
7.2	Konopné drogy.....	64
7.2.1	Rozšíření v populaci.....	64
7.2.2	Léčba a služby v souvislosti s konopím.....	65
7.2.3	Výroba a dovoz.....	66
7.2.4	Prosazování práva.....	67
7.2.5	Úmrtnost.....	67
7.3	Syntetické drogy.....	67
7.3.1	Pervitin	67
7.3.1.1	Rozšíření v populaci	67
7.3.1.2	Léčba a služby v souvislosti s pervitinem	68
7.3.1.3	Výroba a dovoz.....	69
7.3.1.4	Prosazování práva	70
7.3.1.5	Úmrtnost.....	70
7.3.2	Extáze	71
7.3.2.1	Rozšíření v populaci	71
7.3.2.2	Léčba a služby v souvislosti s extází.....	71
7.3.2.3	Výroba a dovoz.....	73
7.3.2.4	Prosazování práva	73
7.3.2.5	Úmrtnost.....	74
7.3.3	LSD (a další halucinogeny).....	74
7.3.2.1	Rozšíření v populaci	75
7.3.2.2	Léčba a služby v souvislosti s halucinogeny	75
7.3.2.3	Výroba a dovoz.....	76

7.3.2.4	Prosazování práva	76
7.3.2.5	Úmrtnost	76
7.4	Heroin a další opiáty	77
7.4.1	Rozšíření v populaci	77
7.4.2	Léčba a služby v souvislosti s opiáty	77
7.4.3	Výroba a dovoz	78
7.4.4	Prosazování práva	79
7.4.5	Úmrtnost	79
7.5	Kokain a crack	80
7.5.1	Rozšíření v populaci	80
7.5.2	Léčba a služby v souvislosti s kokainovými drogami	80
7.5.3	Výroba a dovoz	80
7.5.4	Prosazování práva	81
7.5.5	Úmrtnost	81
7.6	Těkavé látky	81
7.6.1	Rozšíření v populaci	81
7.6.2	Léčba a služby v souvislosti s těkavými látkami	82
7.6.3	Výroba a dovoz	82
7.6.4	Prosazování práva	82
7.6.5	Úmrtnost	83
7.7	Polyvalentní užívání	83
7.8	Alkohol a tabák	84
	Stránky s drogovou tématikou na českém internetu	85
	Výzkum a monitorování	85
	Prevence, léčba a služby	85
	Prosazování práva a regulace	86
	Seznam odkazů	87
	Rejstřík	93